

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра біології, екології та методики їх навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОРГАНІЗАЦІЯ, УПРАВЛІННЯ ТА
ЕКСПЕРТИЗА В ПРИРОДООХОРОННІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**
галузь знань **10 Природничі науки**
спеціальність **101 Екологія**
освітньо-професійна програма **Екологія**

Робоча програма «Організація, управління та експертиза в природоохоронній діяльності» для студентів, які навчаються за спеціальністю 101 Екологія. Кременець, 2020. 17 с.

Розробник програми:

Штогрин Микола Олександрович, кандидат економічних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри біології, екології та методики їх викладання

Протокол № 1 від „31” серпня 2020 року

Завідувач кафедри

М. М. Ільєнко

1. ВСТУП

Управління взаємодією суспільства та навколишнього середовища в цілях охорони об'єктів біосфери та здоров'я людини можливо забезпечити шляхом виконання комплексу заходів, серед яких важливе місце відводиться організації управління та експертизі природоохоронної діяльності. При цьому організація управління такою діяльністю розглядається як утворення системи екологічного управління на різних рівнях її здійснення, а також як удосконалення вже утвореної діючої системи управління. Базується на таких дисциплінах, як «Загальна екологія та неоекологія», «Ландшафтна екологія», «Метеорологія і кліматологія», «Ґрунтознавство», «Техноекологія», «Геологія з основами геоморфології».

Ключові слова: екологічне управління, екологічний контроль, державний облік, державний кадастр, органи державного управління, екологічна інспекція.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 6 Модулів – 2 Змістових модулів – 3	Галузь знань <u>10 Природничі науки</u>	Нормативна	
ІНДЗ	Спеціальність <u>101 Екологія</u>	Рік підготовки:	
		4-й	4-й
Загальна кількість годин 180	Академічна кваліфікація: <u>Бакалавр з екології</u>	Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 5,6	Ступінь вищої освіти: <u>Бакалавр</u>	Лекції	
		42 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		43 год.	12 год.
		Лабораторні	
		–	-
		Самостійна робота	
		77 год.	140 год.
		Індивідуальні завдання:	
		18 год.	16 год.
Вид контролю:			
екзамен	екзамен		

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):
для денної форми навчання – 47 % : 53 %
для заочної форми навчання – 13 % : 87 %

3.МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: формування сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі екології, формування розуміння концептуальних основ системного управління природоохоронними організаціями; набуття умінь аналізу середовища функціонування організації, прийняття раціональних та логічних управлінських рішень, які спираються не на інтуїцію, а на фактичні аналітичні значення роботи підприємств.

Завдання вивчення дисципліни: вивчення основних категорій науки управління, функцій управління і процесів прийняття управлінських рішень, методів використання базових інструментів управління організаціями; вивчення впливу різних факторів на ефективність системи управління організацією; вивчення етапів контролю екологічного стану природних та антропогенних об'єктів; вивчення організації та порядку здійснення екологічного аудиту та екомоніторингу; визначення пріоритетних природоохоронних проблем об'єктів екологічної експертизи; визначення оптимальних способів управління природоохоронною діяльністю господарських об'єктів та комплексів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Організація, управління та експертиза в природоохоронній діяльності” студент повинен володіти такими компетентностями:

Інтегральна: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов

I. Загальні

ЗК02. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня для донесення інформації та власного досвіду.

ЗК03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК05. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

ЗК06. Здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії

II. Фахові

ФК01. Знання та критичне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК04. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ФК08. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.

ФК10. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.

ФК15. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

ФК16. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

ФК17. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Організація, управління та експертиза в природоохоронній діяльності” студент повинен набути такі програмні результати навчання:

- ПР01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.
- ПР04. Компілювати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.
- ПР07. Розв’язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням інноваційних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.
- ПР08. Проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.
- ПР09. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.
- ПР11. Прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.
- ПР17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.
- ПР18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.
- ПР20. Формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.
- ПР22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля із залученням громадськості.
- ПР23. Впроваджувати природоохоронні заходи та проекти.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теорія і методологія організації управління в екологічній діяльності

Тема 1. Вступ. Поняття і сутність управління

Предмет і завдання курсу «Організація, управління та експертиза в природоохоронній діяльності»; Визначення базових понять, сутність і зміст управління; Структура управління; Кадри управління; Наукові основи управління; Історія розвитку системи „природа-суспільство”; Сучасні вимоги до екологічного управління. Загальні принципи управління; Функції управління; Інноваційне управління.

Тема 2. Екологічна політика держави і передумови її формування

Огляд сучасних вимог регіональної екологічної політики ЄС; Запровадження нових форм і напрямів активізації регіональної екологічної політики в сучасних умовах; Концепція Стратегії національної політики України ; Вплив екологічної політики держав на їх історичний, культурний, економічний і політичний розвиток ; Екологізація сфер людської діяльності: проблеми і завдання ; Проблеми сучасної глобальної екологічної ситуації; Міжнародний досвід в управлінні навколишнім середовищем;

Змістовий модуль 2. Системи екологічного управління

Тема 3. Державна система екологічного управління

Функції та ієрархія державної системи екологічного управління; Органи державного управління; Спеціальні функції державного екологічного управління; Система місцевого екологічного управління

Тема 4. Організація служб охорони навколишнього середовища в Україні

Міністерство енергетики та захисту довкілля України; Управління екології та природних ресурсів обласних держадміністрацій; Управління лісового та мисливського господарства обласних держадміністрацій; екологічна інспекція та її роль в охороні навколишнього природного середовища; служба охорони установ ПЗФ.

Тема 5. Системи спеціального екологічного управління

Управління формуванням національної екологічної мережі; Управління екологічною безпекою країни, регіону; Специфіка інформаційних систем екологічного управління; Завдання системи екологічної інформації; Регіональні інформаційні системи.

Тема 6. Система державного моніторингу навколишнього природного середовища

Основні завдання системи державного моніторингу навколишнього природного середовища України. Структура і рівні системи державного моніторингу навколишнього природного середовища. Організація роботи системи державного моніторингу навколишнього природного середовища. Порядок функціонування системи державного моніторингу навколишнього природного середовища. Науково-методичне, метрологічне, матеріально-

технічне і фінансове забезпечення системи державного моніторингу навколишнього природного середовища.

Тема 7. Управління в галузі охорони та використання водних ресурсів

Загальна характеристика водних ресурсів України. Екологічний стан водних об'єктів. Державне управління в області використання й охорони вод і відтворення водних ресурсів. Стандартизація й нормування. Економічні важелі у водокористуванні. Контрольна діяльність і охорона вод. Порушення водного законодавства.

Тема 8. Управління в галузі охорони та використання атмосферного повітря

Управління в галузі охорони атмосферного повітря. Використання атмосферного повітря як сировини основного виробничого призначення. Правопорушення в галузі охорони атмосферного повітря. Платежі за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за інші шкідливі впливи на нього.

Тема 9. Управління в галузі охорони та використання земельних та лісових ресурсів

Законодавство України щодо охорони та використання земельних ресурсів. Управління природоохоронною діяльністю в галузі охорони й використання земельних ресурсів. Категорії земель. Форми власності на землю. Поняття про землевпорядження. Відповідальність за порушення земельного законодавства. Лісові і рослинні ресурси України. Лісокористування. Державний лісовий кадастр. Органи управління в галузі охорони та використання лісових ресурсів.

Тема 10. Управління в галузі охорони і використання об'єктів природно-заповідного фонду України

Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Форми власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Правові засади функціонування територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Види використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду. Економічні засоби забезпечення організації і функціонування природно-заповідного фонду. Підготовка і подання клопотань про організацію чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Порядок ведення кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Ліміти на використання природних ресурсів. Наукові обґрунтування щодо створення об'єктів ПЗФ. Проект організації територій установ ПЗФ. Організація охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Тема 11. Управління в галузі охорони і використання надр

Загальна характеристика надр. Оцінка стану та використання надр в Україні. Користування надрами. Державний облік і державний кадастр родовищ, запасів і проявів корисних копалин. Органи управління в галузі охорони та використання надр. Відповідальність за порушення законодавства про ПЗФ.

Тема 12. Міжнародні принципи управління природоохоронною діяльністю

Система управління екологічною безпекою. Законодавчі основи і функції забезпечення екологічної безпеки. Міжнародні пріоритети екологічно безпечного управління. Екологічно безпечне використання біотехнологій у природоохоронній діяльності.

Тема 13. Державне екологічне управління шляхом розробки і впровадження програм охорони навколишнього природного

Екологічні аспекти і функції місцевого самоврядування. Адміністративні системи місцевого екологічного управління. Місцева екологічна політика, програми.

Тема 14. Регіональні екологічні проблеми та шляхи їх вирішення (на прикладі Тернопільської області)

Сучасний стан екологічної ситуації в Тернопільській області. Система регіонального екологічного управління. Роль державних та громадських організацій. Стратегічні орієнтири та пріоритети стійкого регіонального розвитку.

Змістовий модуль 3. Головні аспекти, нормативна база, державне регулювання та управління у галузі екологічної експертизи

Тема 15. Головні аспекти, нормативна база, державне регулювання та управління в галузі екологічної експертизи

Поняття екологічної експертизи та мета її проведення. Історія розвитку екологічної експертизи. Об'єкти та суб'єкти екологічної експертизи. Нормативна база проведення екологічної експертизи. Завдання та принципи екологічної експертизи, її функції. Типи експертиз. Форми екологічної експертизи за рівнем організації (державна екологічної експертизи, громадська екологічна експертиза, інші форми).

Тема 16-17. Порядок проведення та економічний механізм здійснення екологічної експертизи. Методологія екологічної експертизи

Алгоритм реалізації екологічної експертизи. Порядок проведення екологічної експертизи. Учасники експертного процесу. Правовий статус та права експерта екологічної експертизи. Правовий статус замовників екологічної експертизи. Державні гарантії експерту екологічної експертизи. Правопорушення в галузі екологічної експертизи.

Тема 18. Документація екологічної експертизи

Матеріали та документація екологічної експертизи. Еколого-експертні методи екологічної експертизи. Термін дії висновків екологічної експертизи. Порядок оскарження висновків екологічної експертизи.

Тема 19. Екологічна експертиза різних типів об'єктів. Відповідність об'єктів експертизи законодавству про охорону та використання атмосферного повітря

Організація проведення державної екологічної експертизи водних ресурсів. Екологічна експертиза промислових комплексів. Екологічна експертиза сільськогосподарських комплексів. Екологічна експертиза природоохоронних комплексів. Екологічна експертиза жилих та службових комплексів. Особливості екологічної експертизи документації по впровадженню нової техніки та технології.

Тема 20. Вплив об'єктів експертизи на водні ресурси

Природоохоронне законодавство про регулювання водних відносин. Види і порядок водокористування. Нормативи в галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів.

Тема 21. Вплив об'єктів експертизи на земельні ресурси

Охорона земель від забруднення. Утилізація твердих відходів.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
ЗМ 1. Теорія і методологія організації управління в екологічній діяльності												
Вступ. Поняття і сутність управління	6	2	2			2		2	1			4
Екологічна політика держави і передумови її формування	6	2	2			3						6
ЗМ 2. Системи екологічного управління												
Державна система екологічного управління	8	2	2			4						8
Організація служб охорони навколишнього середовища в Україні	8	2	2			4						8
Системи спеціального екологічного управління	8	2	2			4						8
Система державного моніторингу навколишнього природного середовища	10	2	2			5						10
Управління в галузі охорони та використання водних ресурсів	14	2	3			5		1	1			10
Управління в галузі охорони та використання атмосферного повітря	12	2	2			5		1	1			10
Управління в галузі охорони та використання земельних та лісових ресурсів	14	3	3			5		1	1			10
Управління в галузі охорони і використання об'єктів природно-заповідного фонду України	14	3	3			5		1	2			10
Управління в галузі охорони і використання надр	10	2	2			5		1	1			10
Міжнародні принципи управління природоохоронною діяльністю	8	2	2			3						6
Державне екологічне управління шляхом розробки і впровадження програм охорони навколишнього природного	8	2	2			4		1	1			8
Регіональні екологічні проблеми та шляхи їх вирішення (на прикладі Тернопільської області)	8	2	2			4						8
ЗМ 3. Головні аспекти, нормативна база, державне регулювання та управління у галузі екологічної експертизи												
Головні аспекти, нормативна база, державне регулювання та управління в галузі екологічної експертизи	6	2	2			3		2	2			6
Порядок проведення та економічний механізм здійснення екологічної	15	2	2			3						6

експертизи. Методологія екологічної експертизи												
Документація екологічної експертизи	6	2	2			3						4
Екологічна експертиза різних типів об'єктів. Відповідність об'єктів експертизи законодавству про охорону та використання атмосферного повітря	9	2	2			4		2	2			4
Вплив об'єктів експертизи на водні ресурси	6	2	2			3						4
Вплив об'єктів експертизи на земельні ресурси	6	2	2			3						4
Модуль 2												
ІНДЗ	18	-	-	-	18	-	16					16
Усього годин	180	42	43	-	18	77	180	12	12			140

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ. Поняття і сутність управління	2
2.	Екологічна політика держави і передумови її формування	2
3.	Державна система екологічного управління	2
4.	Організація служб охорони навколишнього середовища в Україні	2
5.	Системи спеціального екологічного управління	2
6.	Система державного моніторингу навколишнього природного середовища	2
7.	Управління в галузі охорони та використання водних ресурсів	3
8.	Управління в галузі охорони та використання атмосферного повітря	3
9.	Управління в галузі охорони та використання земельних та лісових ресурсів	3
10.	Управління в галузі охорони і використання об'єктів природно-заповідного фонду України	2
11.	Управління в галузі охорони і використання надр	2
12.	Міжнародні принципи управління природоохоронною діяльністю	2
13.	Державне екологічне управління шляхом розробки і впровадження програм охорони навколишнього природного середовища	2
14.	Регіональні екологічні проблеми та шляхи їх вирішення (на прикладі Тернопільської області)	2
15.	Головні аспекти, нормативна база, державне регулювання та управління в галузі екологічної експертизи	2

16.	Порядок проведення та економічний механізм здійснення екологічної експертизи. Методологія екологічної експертизи	2
17.	Документація екологічної експертизи	2
18.	Екологічна експертиза різних типів об'єктів. Відповідність об'єктів експертизи законодавству про охорону та використання атмосферного повітря	2
19.	Вплив об'єктів експертизи на водні ресурси	2
20.	Вплив об'єктів експертизи на земельні ресурси	2
	Разом	43

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Для опанування матеріалу та підвищення рівня знань передбачена самостійна робота в обсязі 77 годин. В якості основних видів самостійної роботи студентів передбачено:

- ✓ вивчення конспекту лекцій згідно з модульною системою (21 год.),
- ✓ підготовка до семінарсько-практичних занять (23 год.),
- ✓ підготовка до підсумкового контролю (15 год.),
- ✓ опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях (18 год.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологія системно-екологічного підходу. Стандартні вимоги до систем екологічного управління.	2
2	Нормативна методологія прийняття рішень.	2
3	Стандартна модель екологічного управління.	2
4	Основні складові механізму реалізації державної екологічної політики, проблеми і перспективи її подальшого розвитку.	2
5	Спеціальні функції державного екологічного управління.	2
6	Система корпоративного екологічного управління.	2
7	Вимоги Європейського регламенту з екологічного управління і аудиту, міжнародні та національні стандарти серії ISO 14001 та ISO 14004.	2
8	Роль громадських організацій у формуванні нового ставлення суспільства до природи.	2
9	Системи спеціального екологічного управління.	1
10	Система басейного управління. Система управління формуванням національної екологічної мережі.	1
	Разом	18

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ **(виконуються у вигляді презентаційної доповіді)**

1. Екологічна політика держави і передумови її формування
2. Державна система екологічного управління
3. Організація служб охорони навколишнього середовища в Україні
4. Системи спеціального екологічного управління
5. Система державного моніторингу навколишнього природного середовища
6. Управління в галузі охорони та використання водних ресурсів
7. Управління в галузі охорони та використання атмосферного повітря
8. Управління в галузі охорони та використання земельних та лісових ресурсів
9. Управління в галузі охорони і використання об'єктів природно-заповідного фонду України
10. Управління в галузі охорони і використання надр
11. Регіональні екологічні проблеми та шляхи їх вирішення (на прикладі Тернопільської області)
12. Процедура проведення екологічної експертизи.
13. Документація необхідна при процедурі проведення екологічної експертизи.
14. Які основні документи становлять нормативно-правову базу проведення державної екологічної експертизи.
15. Яка роль екологічної експертизи в стійкому розвитку держави.
16. Екологічне законодавство України.
17. Основні принципи проведення оцінки впливу на навколишнє середовище і її пріоритетні завдання.
18. Стандартизація в області охорони навколишнього середовища і використання природних ресурсів.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Розповідь з елементами бесіди, лекції із використанням презентацій, практичні роботи, розв'язування творчих завдань та кросвордів, робота з таблицями, навчальними посібниками і підручниками.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Усне індивідуальне опитування, поточне тестування, оцінка за науково-дослідницьку роботу, підсумковий іспит.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Модуль I-III				ІНДЗ	Поточна	Іспит	Сума
T1	3	T14	4				
T2	3	T15	4	25 б.	100*0,3=30	70 б.	100 б.
T3	3	T16	4				
T4	3	T17	4				
T5	3	T18	4				
T6	3	T19	4				
T7	3	T20	4				
T8	3	T21	4				
T9	3	T22	4				
T10	3						
T11	3						
T12	3						
T13	3						

Поточний контроль (за I-III модулі = 75 балів) + ІНДЗ (25 балів) = 100 балів помножити на 0,3 = 30 балів + Іспит (70) = 100 балів за вивчену дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань та вмінь студентів

Відповідь на практичному занятті та усна відповідь за темою індивідуального завдання	
A5 (відмінно)	Студент має глибокі міцні знання з теми. Вміє застосовувати здобуті знання на практиці. Відповідь базується на результатах отриманих з урахуванням міжпредметних зв'язків. У відповіді присутні розуміння біологічних процесів. Студент володіє методологією основних досліджень та вміє правильно інтерпретувати їхні результати.
B 4,5 (дуже добре)	Студент має міцні ґрунтовні знання, вміє застосовувати їх на практиці, але може допустити неточності, окремі помилки в формуванні відповідей.
C 4 (добре)	Студент знає програмний матеріал повністю, але недостатньо вміє самостійно мислити, не може вийти за межі теми.
D 3,5 (посередньо)	Студент знає основний зміст теми, але його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами.
E 3 (задовільно)	Студент має прогалини в знаннях з теми. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні.
X 2 (незадовільно)	Студент має фрагментарні знання з теми. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал
F 1 (незадовільно)	Студент повністю не знає програмного матеріалу, відмовляється відповідати.
Екзамен (усна відповідь)	
A5 (відмінно)	Студент має глибокі міцні і системні знання з курсу, вільно володіє понятійним апаратом. Знає основні принципи та методичні підходи до викладення дисципліни. Має уявлення про сучасний стан розвитку екології. Будує відповідь логічно, послідовно, розгорнуто, використовуючи біофізичну термінологію.
B 4,5 (дуже добре)	Студент має міцні ґрунтовні знання, вміє застосовувати їх на практиці, але може допустити неточності в формулюванні відповідей, окремі помилки при виконанні практичних робіт.
C 4 (добре)	Студент знає програмний матеріал повністю, має практичні навички, але недостатньо вміє самостійно мислити, не може вийти за межі теми.
D 3,5 (посередньо)	Студент знає основні теми курсу, має уявлення про проблематику поставлених питань, але його знання

	мають загальний характер, відповіді не підкріпленні прикладами. При виконанні практичних завдань допускає помилки.
Е 3 (задовільно)	Студент має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні.
Х 2 (незадовільно)	Студент має фрагментарні знання з теми змістового модулю. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал.
Ф 1 (незадовільно)	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Курс лекцій і практичних занять; інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД); таблиці, інтернет-ресурси.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Артамонов Б. Б., Міронова Н. Г. Екологічна експертиза : навч. посіб. Л. : Новий Світ, 2012. 144 с.
2. Лазор О. Я. Екологічна експертиза: теорія, методологія, практика. Л. : Ліга-Прес, 2002. 362 с.
3. Максименко Н. В., Задніпровський В. В., Клименко О. М. Організація управління в екологічній діяльності : підручник для студентів екологічних спеціальностей ВНЗ. Вид. 3-тє. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 282 с.
4. Марушевський Г. Б. Стратегічна екологічна оцінка : навч. посіб. Київ, 2014. 86 с.
5. Самойленко Н.М., Райко Д.В., Аверченко В. І. Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. Харків : НТУ «ХП», Видавництво «Лідер», 2018. 174 с.

Додаткова

1. Амрин Г., Ритчи Дж., Моді К. Організація виробництва и управління в американских корпорациях : пер. с англ. М. : Экономика, 1991. 177 с.
2. Максименко Н. В. Організація управління в екологічній діяльності : підручник для студентів екологічних спеціальностей ВНЗ / Н. В. Максименко, В. В. Задніпровський, О. М. Клименко. – Вид. 2-ге перероб. і доп. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. – 339 с.
3. Нельсон Б., Экономі П. Умение управлять для «чайников». К. : Диалектика. 1997. 322 с.
4. Правова база з питань екології та охорони природного середовища : збірник нормативно-правових актів / укл. Камлик М. І. К. : Атіка, 2001.

632 с.

5. Телюра Н. О. Конспект лекцій з дисципліни «Організація та управління в природоохоронній діяльності» (для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання за напрямом 6.040106 –Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування). Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2016. 124 с.
6. Шевчук В. Я., Саталкін Ю. М., Навроцький В. М. Модернізація виробництва: системно-екологічний підхід : посібник з екологічного менеджменту. К. : СИМВОЛ-Т, 1997. 245 с.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Закон України "Про екологічну експертизу"
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/95-вр> втратив чинність 18.12.2017

Закон України "Про оцінку впливу на довкілля"
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>

**Зміни та доповнення, внесені у робочу програму
На 2020 – 2021 навчальний рік**

Відповідно до рішення Вченої ради Академії від 12.11.2020 р. (протокол № 3) «Про встановлення шкали оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю, яка передбачає співвідношення питомої ваги результатів поточного й проміжного контролю та результатів складання екзамену» внесені зміни у розділ «Розподіл балів, які отримують студенти».

Відбулися зміни у розподілі балів

Модуль I-III				ІНДЗ	Поточна	Іспит	Сума
T1	3	T14	4				
T2	3	T15	4	25 б.	100*0,5=50	50 б.	100 б.
T3	3	T16	4				
T4	3	T17	4				
T5	3	T18	4				
T6	3	T19	4				
T7	3	T20	4				
T8	3	T21	4				
T9	3	T22	4				
T10	3						
T11	3						
T12	3						
T13	3						

Поточний контроль (за I-III модулі = 75 балів) + ІНДЗ (25 балів) = 100 балів помножити на 0,5 = 50 балів + Іспит (50) = 100 балів за вивчену дисципліну.

Ухвалені на засіданні кафедри (протокол № 7 від 17.11.2020 р.)

Завідувач кафедрою

М. М. Ільєнко

Внесені зміни та доповнення затверджую

Проректор з навчальної роботи
 М.Б. БОДНАР

„19” листопада 2020 р.